

ВП 7-09(12).01

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ПОРЯДОК ІНЖЕНЕРНОГО
ОБЛАДНАННЯ ПОЗИЦІЙ
ПІДРОЗДІЛІВ
ЗЕНІТНИХ РАКЕТНИХ ВІЙСЬК
ПОВІТРЯНИХ СИЛ
ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ**

ТРАВЕНЬ 2019
ОБМЕЖЕННЯ РОЗПОВСЮДЖЕННЯ:
обмежень для розповсюдження немає.
ЦЕНТР ОПЕРАТИВНИХ СТАНДАРТІВ І МЕТОДИКИ
ПІДГОТОВКИ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ СПІЛЬНО
З КОМАНДУВАННЯМ ПОВІТРЯНИХ СИЛ
ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

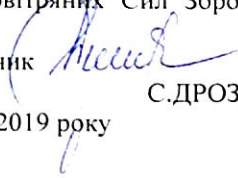
358,4
M54

1

Прим. № _____

ВП 7-09(12).01

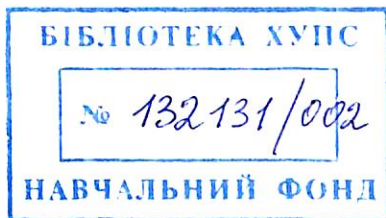
ЗАТВЕРДЖУЮ
Командувач Повітряних Сил Збройних
Сил України
генерал-полковник

С.ДРОЗДОВ

“ 24 ” травня 2019 року

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ПОРЯДОК ІНЖЕНЕРНОГО
ОБЛАДНАННЯ ПОЗИЦІЙ
ПІДРОЗДІЛІВ
ЗЕНІТНИХ РАКЕТНИХ ВІЙСЬК
ПОВІТРЯНИХ СИЛ
ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ**

Військова навчально-методична публікація командирам військових частин (підрозділів) зенітних ракетних військ Повітряних Сил Збройних Сил України

ТРАВЕНЬ 2019
ОБМЕЖЕННЯ РОЗПОВСЮДЖЕННЯ:
обмежень для розповсюдження немає.
ЦЕНТР ОПЕРАТИВНИХ СТАНДАРТІВ І
МЕТОДИКИ ПІДГОТОВКИ ЗБРОЙНИХ
СИЛ УКРАЇНИ СПІЛЬНО З
КОМАНДУВАННЯМ ПОВІТРЯНИХ СИЛ
ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

ПЕРЕДМОВА

Методичні рекомендації розроблено у відділі оперативних стандартів і методики підготовки Повітряних Сил Центру оперативних стандартів і методики підготовки Збройних Сил України під загальним керівництвом начальника Головного управління підготовки – заступника начальника Генерального штабу Збройних Сил України та погоджено з Командуванням Повітряних Сил Збройних Сил України.

Розробники: **Я.В.Білецький** (керівник розробки), **Г.А. Кіт**, **В.Л.Халява**.

Методичні рекомендації передбачено для застосування Міністерством оборони України, Генеральним штабом Збройних Сил України та Повітряними Силами Збройних Сил України. Він може бути застосований в установах, закладах та організаціях усіх форм власності, що здійснюють підготовку (навчання) командирів підрозділів та військовослужбовців (військовозобов'язаних).

Усі питання, що стосуються цієї публікації, надсилати до Центру оперативних стандартів і методики підготовки Збройних Сил України на такі адреси: 10014, м. Житомир, вул. Велика Бердичівська, 17а, Центр оперативних стандартів і методики підготовки Збройних Сил України, АСУ "Дніпро" standart@kvdv.dod.ua, АСУ "Сєдо-М" – індекс 360 (контактний телефон розробників для надання зауважень та пропозицій – 68-32-027) або до Командування Повітряних Сил Збройних Сил України на такі адреси: 21007, м. Вінниця, вул. Стрілецька, 105, Командування Повітряних Сил Збройних Сил України, АСУ "Дніпро" dolyna@aircraft.dod.ua, АСУ "Сєдо-М" – індекс 700 (контактний телефон розробників для надання зауважень та пропозицій – 65-22-374).

ЗМІСТ

	ПЕРЕДМОВА	2
	ВСТУП	7
	ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ	8
	ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ ТА УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ	11
1	ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	12
1.1	Сутність інженерного забезпечення	12
1.2	Завдання інженерного забезпечення	14
1.3	Основні принципи інженерного забезпечення	14
2	ІНЖЕНЕРНА РОЗВІДКА РАЙОНІВ РОЗГОРТАННЯ ПІДРОЗДІЛІВ ЗРВ	15
2.1	Завдання передового роз'їзду та рекогносцирувальної групи	16
2.2	Вимоги до позиції для розміщення засобів ЗРС (ЗРК)	17
2.3	Порядок роботи передового роз'їзду	17
2.4	Порядок роботи рекогносцирувальної групи	19
2.5	Порядок фортифікаційного обладнання позицій підрозділів	21
3	ІНЖЕНЕРНЕ ОБЛАДНАННЯ ПОЗИЦІЙ ДЛЯ ЗАСОБІВ ЗРК	22
3.1	Загальні положення	22
3.2	Розміщення засобів ЗРС (ЗРК) на позиціях	24
3.3	Інженерне обладнання позицій засобів безпосереднього прикриття	30
3.4	Обладнання позицій для підрозділів охорони та наземної оборони	31
3.4.1	Фортифікаційні споруди для ведення вогню	32
3.4.2	Траншеї (ходи сполучення)	35
3.4.3	Довгострокові споруди для ведення вогню	36
3.4.4	Фортифікаційні споруди для ведення вогню у лісисто-болотяній та скелястій місцевості	37
3.5	Фортифікаційні споруди для спостереження та управління вогнем	38
3.5.1	Пост візуального і хімічного спостереження	38
3.5.2	Фортифікаційні споруди для спостереження та управління вогнем	39
3.6	Фортифікаційні споруди для захисту особового складу	40
3.6.1	Відкрита щілина	41
3.6.2	Перекрита щілина	41
3.6.3	Сховища для захисту особового складу	42
3.7	Фортифікаційні споруди для захисту ОВТ, автомобільної техніки та засобів зв'язку	43
3.7.1	Тупикові укриття	44
3.7.2	Прохідні укриття	44
3.8	Фортифікаційні споруди для розгортання об'єктів забезпечення життєдіяльності та господарської діяльності	45

3.8.1	Споруди для розміщення особового складу	45
3.8.2	Споруди санітарно-гігієнічного призначення	50
3.8.3	Продовольчий пункт	56
3.8.4	Стоянка для автомобільного транспорту	59
3.8.5	Медичний пункт	59
3.8.6	Споруди для несення вартової та внутрішньої служби	62
3.9	Польовий табір	65
3.9.1	Житлова зона	67
3.6.2	Адміністративна зона	67
3.6.3	Паркова зона	67
4	УЛАШТУВАННЯ І УТРИМАННЯ ІНЖЕНЕРНИХ ЗАГОРОДЖЕНЬ	68
4.1	Невибухові інженерні загородження	68
4.1.1	Протитанкові невибухові інженерні загородження	69
4.1.2	Протипіхотні невибухові інженерні загородження	71
4.1.3	Протитранспортні невибухові інженерні загородження	75
4.1.4	Протидесантні невибухові інженерні загородження	77
4.2	Мінно-вибухові інженерні загородження	77
4.2.1	Протитанкові мінно-вибухові інженерні загородження	78
4.2.2	Протипіхотні мінно-вибухові інженерні загородження	78
4.2.3	Сигнальні мінні інженерні загородження	79
4.3	Комбіновані інженерні загородження	80
5	МАСКУВАННЯ ТЕХНІКИ ТА ПОЗИЦІЙ ПІДРОЗДІЛІВ ЗРВ	81
5.1	ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	81
5.1.1	Організаційні заходи маскування	82
5.1.2	Інженерні заходи маскування	82
5.1.3	Технічні заходи маскування	82
5.1.4	Організація маскування	83
5.2	Способи маскування	83
5.2.1	Скритність	83
5.2.2	Імітація	84
5.2.3	Демонстративні дії	85
5.3	Порядок здійснення маскування	85
5.3.1	Маскування від оптико-електронних засобів розвідки	85
5.3.2	Маскування від засобів радіолокаційної розвідки	85
5.3.3	Маскування від засобів теплової розвідки	85
5.4	Маскування об'єктів (позицій) з використанням табельних засобів	86
5.4.1	Маскувальне фарбування озброєння та військової техніки	86
5.4.2	Маски-перекриття	87
5.4.3	Табельні комплекти маскування	88
5.4.4	Дими	91

5.5	Маскування об'єктів (позицій) з використання природних та підручних матеріалів	92
5.5.1	Маскування об'єктів (позицій) з використання природних масок	92
5.5.2	Маскування об'єктів (позицій) з використання штучних масок	93
5.5.3	Маскування особового складу	95
5.5.4	Маскування фортифікаційних споруд для ведення вогню	95
5.5.5	Маскування фортифікаційних споруд для спостереження та управління вогнем	96
5.5.6	Маскування фортифікаційних споруд для захисту особового складу	97
5.5.7	Маскування фортифікаційних споруд для захисту техніки	98
5.5.8	Маскування енергетичних засобів від теплових випромінювань	99
5.5.9	Маскування від акустичних засобів розвідки противника	100
5.5.10	Маскувальне фарбування матеріальної частини	102
5.6	Створення хибних об'єктів (позицій)	104
6	ДОБУВАННЯ ТА ОЧИЩЕННЯ ВОДИ ТА ОБЛАДНАННЯ ПУНКТИВ ВОДОПОСТАЧАННЯ	105
6.1	Загальні положення	105
6.2	Порядок добування води	105
6.3	Порядок очищення води	106
6.3.1	Знезаражування води	107
6.3.2	Освітлення води	107
6.3.3	Знешкодження води	108
6.3.4	Опріснення води	108
6.4	Обладнання пунктів водопостачання	108
Додатки:		
1	Основні характеристики землерийної інженерної техніки, яка використовується для фортифікаційного обладнання позицій військових частин (підрозділів) ЗРВ Повітряних Сил Збройних Сил України	110
2	Конфігурація та розміри окопів для підрозділів охорони та наземної оборони позицій	112
3	Конфігурація та розміри траншей (ходів сполучення)	115
4	Варіанти конфігурації та розмірів довгострокових споруд для ведення вогню	116
5	Варіанти обладнання напівзаглиблених (насипних) фортифікаційних споруд для ведення вогню	117
6	Варіанти конфігурації та розміри споруд для спостереження та управління вогнем	119
7	Варіанти конфігурації та розміри споруд для захисту особового складу	121
8	Варіанти конфігурації та розміри споруд для захисту автомобільної техніки та засобів зв'язку підрозділу	125
9	Варіанти та розміри споруд для розміщення особового складу	127

10	Порядок обладнання блок-постів	132
11	Варіант обладнання польового табору	135
12	Конфігурація та розміри невибухових інженерних загороджень, які можуть обладнуватись	139
13	Порядок оформлення звітної документації на встановлені мінні поля, групи мін та окремі міни (фугаси)	142
14	Технічні характеристики основних протитанкових мін та порядок їх установки	146
15	Технічні характеристики основних протипіхотних мін та порядок їх установки	148
16	Варіанти встановлення масок-перекриттів	155
17	Склад та варіанти встановлення табельних комплектів маскування	157
18	Способи постановки аерозольних завіс та норми витрат димових шашок	160
19	Характеристика засобів польового водопостачання	165
	СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ (ДЖЕРЕЛ)	168
	ДЛЯ ЗАМІТОК	169

ВСТУП

Ведення бойових дій в сучасних умовах характеризується різкими, швидкими та іноді неочікуваними змінами обстановки. Такі зміни обстановки під час підготовки та в ході ведення бойових дій в сучасних умовах вимагають від особового складу військових частин (підрозділів) бути готовими до зміни позицій. Зміна позицій військовими частинами (підрозділами) потребує здійснення інженерного обладнання позицій та місць їх дислокації, позицій для засобів безпосереднього прикриття та наземної оборони, місць розташування ОБТ, МТЗ тощо.

Ці методичні рекомендації мають метою надати допомогу командирам військових частин (підрозділів) з питань інженерного обладнання позицій підпорядкованих підрозділів.